

οὐδὲ ῥυάκας, οὐδὲ λίμναι. Εἰς ὀλίγα μέρη ὑπάρχουσι κοιτῆται χερσαί, ἀλλὰ ξηραί. Τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰσέρχονται εἰς κρημνοὺς καὶ ἐξέλιπον ὑπὸ γῆν, ἀναβρόντα πάλιν ἀλλαχοῦ, καὶ ἀποτελοῦντα ῥυάκας ἢ πηγάς.

Ἦν τῷ μέσῳ τοῦ πεδίου τούτου, ἡ κατέκαιεν ἡ ξηρασία καθ' ἣν ὄραν τοῦ χρόνου τὸ διηροδμεθα; ὑπάρχει χωρίον καλούμενον Βασιτίδη-Μυράτ. Εἰς αὐτὸ κατελύσαμεν, εἰς τὸν ἀγυρῶνα ἐνὸς τῶν ξενοδοχείων.

— Ἐδῶ, μοι εἶπεν ὁ Βιτάλης, συνδιαλεγόμενος μετ' ἐμοῦ τὸ ἔσπερας πρὶν κοιμηθῆμεν, ἐδῶ, εἰς τὸν τόπον αὐτόν, καὶ πιθανῶς εἰς αὐτὸ τὸ ξενοδοχεῖον ἐγεννήθη ἄνθρωπος, ὅστις ἐγένεν αἰτία νὰ φονευθῶσι πολλαὶ χιλιάδες στρατιωτῶν, καὶ ὅστις, ἀπὸ ὑπηρετοῦ τοῦ ἱπποστασίου, κατήντησε νὰ γίνῃ ἡγεμῶν καὶ βασιλεὺς. Ὄνομάζετο Μυράτ, ἐθεωρήθη ὡς ἥρωας, καὶ τὸ ὄνομά του ἐδόθη εἰς τὸ χωρίον τοῦτο. Τὸν ἐγνώρισαν καὶ πολλάκις συναμιλήσαμεν.

Χωρὶς νὰ θέλω, τὸν διέκοψα.

— Ὅταν ἦτον ὑπηρετὸς τοῦ ἱπποστασίου;
— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ Βιτάλης γελῶν. Ὅταν ἦτον βασιλεὺς. Εἶναι πρῶτῃ φορᾷ ὅπου ἔρχομαι εἰς τὴν Βασιτίδην, ἐκεῖνον δὲ τὸν ἐγνώρισαν εἰς τὴν Νεάπολιν, ὑπὸ τῆς αὐλῆς του περιποιηζόμενον.

— Ἐγνώρισαν βασιλεία!
— Ἐνόησα ὅτι παράδοξος ἦτον, ὁ τόνος τοῦ ἐπιφωνήματός μου, διότι ὁ γέλως τοῦ κυρίου μου ἐξεράγα ἔκ νέου, καὶ ἐπὶ πολὺ παρετάθη.

— Ἐκαθήμεθα εἰς βᾶθρον ἐμπρὸς τοῦ ἱπποστασίου, ἐρεῖδοντες τὴν ῥάχιν εἰς τὸν τοῖχον, διατηροῦντα τὴν θερμότητα τῆς ἡμέρας. Εἰς μέγα δένδρον, ἐκτείνον τὰ φύλλα του ἐφ' ἡμῶν, οἱ πέτριγες ἐφαλλόν τὸ μονότονον ἄσμα τῶν. Ἐμπρὸς δὲ ἡμῶν, ὑπὲρ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, ἀνέτελλον ἡ πανσέληνος καὶ ἡγέρτερο βραδέως εἰς τὸν οὐρανόν. Ἦταν δὲ εὐφρόσυνος δι' ἡμᾶς ἡ ἔσπερας ἐκεῖνη, διότι ἡ ἡμέρα εἶχεν ὑπάρξει θερμοτάτη.

— Θέλεις νὰ κοιμηθῆς, μὴ ἠρώτησεν ὁ Βιτάλης, ἢ θέλεις νὰ σοὶ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τοῦ βασιλέως Μυράτ;

— Ὄ! τὴν ἱστορίαν τοῦ βασιλέως, σὰς παρακαλῶ.
— Τότε μοὶ διηγήθη διὰ μακρῶν τὴν ἱστορίαν αὐτήν, καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐμείναμεν καθήμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου καὶ ἐκεῖνος μὲν ὠμίλει, ἐγὼ δ' εἶχόν τοὺς ὀφθαλμοὺς προσλωμένους εἰς τὸ πρόσωπόν του, περιλαμβόμενον ὑπὸ τοῦ ὠχροῦ φωτός τῆς σελήνης.

— Πῶς λοιπόν;
— Ὅλα αὐτὰ ἦσαν δυνατὰ, καὶ ὄχι μόνον δυνατὰ, ἀλλὰ καὶ ἀληθῆ!

— Ὡς τότε δὲν εἶχον τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν τί ἦτον ἱστορία. Τίς ποτε νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτῆς;
— Ὅχι βεβαίως ἢ μανά Βαρβερίνα. Ἐκεῖνη

οὔτε τί ἐστὶν ἱστορία δὲν ἤξευρεν. Εἶχε γεννηθῆ εἰς Χαθάνον, καὶ ἐκεῖ ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ. Τὸ πνεῦμά της ποτὲ δὲν προέπρεξε τῶν ὀφθαλμῶν της· διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς της δὲ, ὁ κόσμος ἐξετείνετο ὡς ὅπου καὶ ὁ ὀρίζων ὁ ἀνακαλυπτόμενος ἀπὸ τοῦ ὑπερκειμένου ὄρους Ἀνδούζης.

— Ὁ κύριός μου εἶχεν ἰδεῖ βασιλεία, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶ ὠμίλησε.

— Τί ἦτον λοιπόν ὁ κύριός μου εἰς τοὺς χρόνους τῆς νεότητός του;

— Καὶ πῶς ἐγένετο ὡς τὸν ἐβλεπον εἰς τοὺς χρόνους τοῦ γήρως του;

— Ἐκαστὸς ἐνόησεν ὅτι ταῦτα παρεῖχον ὕλην ἱκανὴν νὰ ἐξεγείρῃ φαντασίαν παιδὸς ἐξυπνον, ζωηρὰν, φίλην τῶν θαυμασιῶν.

Ἐπειτα συνέχισα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΥΜΑΣ, Ο ΥΙΟΣ

Ἦν τῶν γνωστοτέρων προσώπων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, περὶ ὧν πολὺς πολλάκις ἐγένετο λόγος, εἶνε καὶ Ἀλέξανδρος Δυμάς, ὁ υἱός. Καὶ ὅμως ἐν πολλοῖς ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε ἄγνωστος ἀκόμη εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γενεάν.

Ὁ βλέπων τὸν Ἀλέξανδρον Δυμᾶν, υἱόν, τὸν ἐπευφημούμενον ποιητὴν τῆς γαλλικῆς σκηπῆς, τὸν ὑπὸ τῶν συναδέλφων του τιμώμενον ἀκαδημαϊκόν, τὸν σεβαστὴν οἰκογενειάρχην, τὸν πλούσιον, τὸν ἀνεξάρτητον, τὸν γενναϊόφρονα, ὅστις κατέκτησε καὶ κατέχει τὰ δύο ταῦτα ἐπιφθονὰ δικαιώματα, νὰ δύναται νὰ λέγῃ πάντοτε ὅτι φρονεῖ, καὶ νὰ εὐρογετῆ ὅσον θελεῖ, φαντάζεται εὐκόλως ὅτι τοῦ βίου του τὸ στάδιον ὑπῆρξε λίαν εὐμαρὲς καὶ ἄνετον. Τὴν βρεφικὴν του κοιτίδα ἐπεσκίασεν ἡ δάφνη, ἡ φήμη τὸν ἐβαυκάλισεν ἐν αὐτῇ, ἡ τύχη τὸν ἐγεραγωγῆσε, καὶ καθὼς οἱ κληρονόμοι καὶ διάδοχοι πρίγκηπες, οὕτω καὶ αὐτὸς δὲν εἶχε παρὰ ν' ἀπολαύσῃ εἰσοδήματα καὶ παρεσκευασμένα ὅλα τὰ προνούσια καὶ δικαιώματα τοῦ βαθυοῦ του, τῆς τάξεώς του, τοῦ ὀνόματός του. Ἡ δόξα τοῦ πατρὸς ἀπῆλλαξε τὸν υἱὸν παντὸς κόπου καὶ πάσης δυσκολίας.

— Ὁ Ἀλέξανδρος Δυμάς, υἱός, διανύει ὑπερηφάνως καὶ ὄλιως θαλερὰ τὰ ἔτη τῆς ὠριμότητος ἡλικίας. Τὸ εὐρὺ μέτωπόν του, ἡ πυκνὴ του κόμη, ὁ θορυβώδης γέλως, ὁ ἀποκαλύπτων τριάκοντα καὶ τρεῖς ὀδόντας—διότι ἔχει σωστὸς τριάκοντα τρεῖς ὀδόντας!—τὰ πάντα παρ' αὐτῶ ἀποπνέουσι τὴν εὐτυχίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν γαλήνην ἀνθρώπου, ἀνυψωθέντος εἰς τὸ κατὰ κόρυφον σημεῖον τῆς εὐδαιμονίας. Βλέπων τις αὐτόν, δὲν δύναται παρὰ νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτόν: ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἐγνώρισεν βεβαίως οὔτε τὰς σκληρὰς δοκιμασίας τοῦ βίου, οὔτε τὰ δάκρυα, οὔτε τὴν πενίαν, οὔτε τὸν περὶ ὑπάρξεως πόλεμον, οὔτε τὰς θλίψεις τοῦ ἔρωτος. Καὶ ὅμως πόσον ὁ ὑποθέτων ὅλα ταῦτα ἤθελεν ἀπατηθῆ!

Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ θεία Πρόνοια θέλει νὰ δημιουργήσῃ ἕνα ἄνθρωπον, τὸ πρῶτον ὄπερ ἐπιβάλλει εἰς αὐτὸν, εἶνε ἡ ὀδύνη καὶ ὁ ἀγὼν. Ὁμοίως καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, τὴν ἱπποτικὴν πανοπλίαν δὲν περιβάλλετο ἐπίσημως εἰμὴ ἐκεῖνος, ὅστις εἶχεν ἤδη λάβῃ τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός.

Ὁ Ἀλέξανδρος Δυμᾶς, υἱός, ἦτο προωρισμένον σκευὸς ἐκλογῆς. Ὅπως δὲ πᾶς ἐκλεκτός, ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες, οὕτω καὶ αὐτὸς «Σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγεν».

Ἐάν δὲν ἐδοκίμαζες τὴν ἔνδειαν, ἴσως ποτὲ δὲν ἤθελε γράψῃ! Ὁ φιλόπονος οὗτος ἄνθρωπος ἦτο φύσει ἀκηρῆς, καὶ ὁ μέγας οὗτος τολμητικὸς εἶχεν αἰσθητὰ δειλίαν σχεδὸν γυναικοπρεπῆ. Ὁσάνις, λέγει, ἰδὴ τὸ ὄνομα τοῦ ἀκούη καὶ σήμερον τυπωμένον ἐπὶ τοιχοκολλημένης τινὸς εἰδοποιήσεως, καταλαμβάνεται ὑπὸ θλίψεως ἀκαταμαχίτου. Ἐφριττε τὸν θόρυβον, καὶ ὄμως ἡ φήμη του διεβοήθη ὅσον οὐδενός. Ὅτε ἦτο νέος ἀκούη, παρέρυετο εὐκόλως εἰς ὄλιγας τὰς παραφροσύνας, ὅσας συνεπάγεται συνήθως ἡ πλεον παράφορος ἰδιοσυγγρασία, καὶ ὄμως εἶχε τὴν ψυχὴν ἀγνήν. Διαβεβαίωσέ δὲ, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὸν ἔρωτα ἀπόλυτον, ὀλόκληρον καὶ παντοκράτορα, εἰμὴ ἔάν πρόκειται περὶ τῆς ἀγνωστῆς τῶν γυναικῶν.

Τὴν ἔμφυτον ταύτην ἐναντιότητα καὶ ἀντιθεσίαν τοῦ χαρακτήρος του κατεῖδε καὶ ὡμολόγησε πρῶτος ὁ πατήρ του. Ἀλλ' ἡ ἀνατροφή του εἰδένωσεν ἔτι μᾶλλον αὐτήν, ἐν ᾧ ἠδύνατο νὰ τὴν καταστρέψῃ.

Οἱ τοιοῦτοι σπάνιοι χαρακτήρες, φύσει βωμάλειώτατοι καὶ διαπυρότατοι, ἐμπεριέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς συγκεχωνευμένα τὰ ὠραιότερα μέταλλα τοῦ κόσμου. Ἐν τῇ νεαρᾷ τῶν ἡλικία κολλάζουσι βιαιότατα, ἀλλὰ βριπτόμενοι ἀκόλουθως ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας εἰς τοῦ βίου τὸ χωνευτήριον, μεταβάλλονται εἰς ὀρείχαλκον, ἐξ οὗ κατασκευάζονται ἔπειτα ἀνδριάντες!

Ὁ Ἀλέξανδρος Δυμᾶς, υἱός, ἔγραψε τὴν «Κυρίαν μὲ τὰς καμελίαις», διότι δὲν εἶχε λεπτόν, καὶ ἔμελλε νὰ φυλακισθῇ διὰ χρέη!

Τὴν ἐπιούσαν τῆς πρώτης παραστάσεως ἐτέθη τρεῖς ὑπὸ κράτησιν, καὶ τρεῖς ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ὑπέγραψε τὴν ἀδειαν τῆς ἀποφυλάκισέως του. Ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ ὑπουργοῦ τούτου, τὸν ὅποιον ὁ Δυμᾶς οὐδ' ἐγνώριζε καν, ἡ νεαρὰ αὐτῆ δόξα θὰ ἐκοιμᾶτο εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Κλισχῦ.

Ὁ διάσημος συγγραφεὺς τῶν «Τριῶν Σωματοφυλάκων» ἦτο πατήρ διαλείπων καὶ περιοδικός. Εἶχε διὰ τὸν υἱὸν του στοργὴν καὶ φιλτρον πυρετώδες καὶ σεληνιακόν. Κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς στιγμῆς ἢ ἐπεδαφίλευεν εἰς αὐτὸν τὰ περιττά, ἢ ἠρνεῖτο τὰ ἀναγκαῖα.

Ὁσάνις ὁ πατήρ Ἀλέξανδρος Δυμᾶς εὕρισκετο

εἰς τὴν περίοδον τῶν μεγάλων του μυθιστοριῶν, ἦτο πατήρ ἱπποτικός, καὶ παρεῖχεν εἰς τὸν υἱὸν τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὰς συμβουλὰς, τὰς ὁποίας ὁ Ἄθως, κόμης τῆς Φέρας, ἠδύνατο νὰ παράσῃ εἰς τὸν ὑποκόμητα τῆς Βραζελλόνης· ἀλλ' ὀσάνις ἢ μικρὰ μυθιστορία, τοῦτέστιν ἡ οἰκίαν, κατέβαλλε τὰς φαντασιώδεις γενναιοφροσύνας, ὁ Ἄθως τότε ἐξήφρανετο! καὶ ἀπέναντι τοῦ ὑποκόμητος τῆς Βραζελλόνης εὕρισκετο πατήρ ἀφρημένος, ἀνήσυχος, καὶ ὁ φίλτατος υἱὸς κατήντα τότε ὀχληρός.

Φεῦ! τὰ μικρὰ μυθιστορήματα ἐπέρχονται μεθ' ὅσης ταχύτητος καὶ τὰ μεγάλα. Ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ υἱοῦ, πλήρης προῶρων περιπετειῶν, ἀβεβαιότητος καὶ θλίψεως, ἦτο αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν συγκινητικὴ ἱστορία. Ἀλλὰ τὴν ἱστορίαν ταύτην τὴν ἔγραψε καὶ ἄκων ὁ πατήρ.

Ὁ Ἄσωτος πατήρ τοῦ υἱοῦ Δυμᾶ ἀπεικονίζει τὴν ἀμοιβαίαν ταύτην θέσιν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. Μὲ χεῖρα ἀριστοτέχνου διέγραψε τὸ σπῆνος τῶν παρασίτων, τῶν κερδοσκοπῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ὅσοι περιεκύκλουν τὸν πατέρα Δυμᾶν, ὑφαρπάζοντες τὸ χρυσίον του, καταχρόμενοι τὴν φιλοξενίαν, τὴν ἐπιβροήν καὶ τὴν γενναιοδωρίαν του, καὶ ἐπὶ τέλους ἀναγκάζοντες αὐτὸν νὰ κάμνη τόσα καλὰ εἰς ἐκείνους, ὅσοι δὲν τὰ ἤξιζαν, ὥστε πολλάκις ἀπέβαινε εἰς αὐτὸν ἀδύνατον νὰ κάμνη καλὸν εἰς ἐκείνους, ὅσοι τὸ ἤξιζαν.

Ὅτε ὁ υἱὸς Δυμᾶς ἔλαβε τὸ ἀπολυτήριον ἐκ τοῦ σχολείου, ὁ πατήρ του εὕρισκετο εἰς ἕνα τῶν περιοδικῶν παροξυσμῶν τῆς φιλοστοργίας του. Τοῦ ὠμίλησε μὲ τὴν ζωηρὰν καὶ ἀμέριμον χάριν ἀρχαίου εὐπατρίδου.

Ἐνεσαρκώθη πάλιν εἰς ἕνα ἐκ τῶν ἡρώων του, καὶ ὑπεκρίθη χάριν τοῦ κληρονόμου του μίαν ἐκ τῶν σκηνῶν τοῦ ἱππότου Ἀρμενθάλ.

«Τώρα, τῷ εἶπε, θὰ ἔχῃς τὴν οἰκίαν σου· ὁ νέος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν οἰκίαν του. Τήρησον ἀλώβητον τὴν τιμὴν τοῦ ὀνόματός σου, δὲν θὰ σοὶ ἀρνηθῶ τίποτε! Ἐάν σὲ ἀγαπήσῃ καμμία, δὲν ἐννοῶ ὁ υἱός μου ν' ἀγαπᾶται ἐπὶ πιστώσει. Δὸς τῆς ὅ, τι εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιθυμήσῃ, μὴ φειδωλευθῆς καθόλου. Τὸ βαλάντιον τοῦ πατρὸς σου εἶνε ἰδικόν σου!»

Τὸ λογύδιον τοῦτο κατεκλήλησε τὰ ὄψα τοῦ νεανίου, καὶ ἡ ἔμφυτος εἰς τὴν ἡλικίαν του ἐξαφίς τὸν ἔκαμε νὰ προεξοφλήσῃ θαυμάσια τὰς πατρικὰς ὑποσχέσεις.

Εἰς ἡλικίαν εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἐτῶν εἶχε κάμνη χρέη πεντήκοντα χιλιάδων φράγκων! Ὅτε δ' ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα του καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὰ πληρώσῃ, ἔλαβε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν:

— Ἐχεις πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων χρέη. Λοιπὸν, ἐγὼ ἔχω ἐξακοσίας χιλιάδας!... Ἐχεις ἀκόμη ἐνώπιόν σου ἀρκετὸν καιρὸν διὰ νὰ κάμῃς τόσα χρέη, ὅσα ἔχω καὶ ἐγὼ!

Ἐπὶ τῇ ἀπαντήσῃ ταύτῃ, ὁ υἱὸς Δυμᾶς ἐσυλ-

λογίσθη ν' αυτοκτονήσῃ, ἀλλ' ἦτο τίμιος ἄνθρωπος, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ γείνη αἷτιος τῆς χρεωκοπίας τῶν πιστωτῶν του.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης χρονολογεῖται νέα ζωὴ δι' αὐτόν. «Θὰ πληρώσω τὰ χρέη μου, εἶπε, θὰ τὰ πληρώσω ὅλα, καὶ δὲν θὰ κάμω ποτὲ πλέον».

Ἐνοκίασε μικρὸν οἶκημα τετρακοσίων φράγκων, καὶ ἔγραψε τὸ πρῶτόν του διήγημα. Τοῦ τὸ ἐπλήρωσαν δύο σολδία τὸν στίχον! Προσελήφθη ἔπειτα εἰς τὴν ἐφημερίδα *Ἐλευθερίαν*, ὡς συντάκτης τῶν ἐν τῇ Βουλῇ.

Ἄλλας ἡμέρας ἐκέρδαινε δεκαπέντε φράγκα, καὶ αἱ ἡμέραι αὗται ἦσαν αἱ πασῶν προσοδοφωτότεραι. Συνήθως ὅμως ἡ ἐργασία του τῷ ἀπέφερε πέντε ἕως ἕξ φράγκα, ὅσα δηλ. κερδαίνει ὁ ὕδουργός!

Τῷ 1851 ἔγραψεν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὴν «Κυρίαν μὲ τὰς καμελίαις», κατόπιν τοῦ θανάτου τῆς Μαρίας Δυπλεσσίς, τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης ἐταίρας, ἣτις εἶχε τὴν τιμὴν νὰ κάμῃ τὸν κόσμον νὰ χύσῃ τόσα δάκρυα.

Κανεὶς δὲν ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὴν «Κυρίαν μὲ τὰς καμελίαις», καὶ ὁ μέλλων «ἀθάνατος» ἔλαβεν εἰς ἀπάντησιν ἀπανταχόθεν τὴν διακήρυξιν, ὅτι τὸ ἔργον του δὲν ἦτο δρᾶμα.

Οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι διευθύνονται τῶν θεάτρων ἦσαν καὶ θὰ εἶνε πάντοτε οἱ ἴδιοι. Οὐδέποτε προήχθη εἰς φῶς δραματικὴ τις εὐφυῖα ἐξ αἰτίας αὐτῶν· πάντοτε ἐδέχθη νὰ συμβῇ τι τυχαῖον, διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ὑποχωρήσουν.

Τὴν φορὰν αὐτὴν ἡ ἀνάγκη προήλθεν ἐκ τῆς ἐπιβροῆς τοῦ Κ. δὲ Μορνὺ, ἀνδρὸς εὐφυοῦς καὶ ἱκανοῦ νὰ ἐκτιμᾷ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἡ «Κυρία μὲ τὰς καμελίαις» ἐτυπώθη ἐπὶ τοῦ θεατρικοῦ προγράμματος καὶ ἐτοιχοκλήθη κατὰ διαταγήν.

Εἶνε πασίγνωστος ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ ἐπανάστασις, ἣν ἐπέφερον εἰς τὸ θέατρον τὸ δρᾶμα τοῦτο. Ἡ σχολὴ τοῦ ἀληθοῦς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ νεανικοῦ τούτου ἔργου. Ἐνοεῖται ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέῃ τις τὴν σχολὴν ταύτην μὲ τὴν λεγομένην φυσικὴν ἢ φυσιολογικὴν, πρὸς ἣν οὐδὲν ἔχει τὸ κοινόν.

Τὰς σπουδὰς του ὁ Ἀλέξανδρος Δυμᾶς τὰς ἔκαμε πάντοτε ἐπὶ τῆς φυσικῆς καὶ ζωῆς πραγματικότητος· ἀλλ' οὐδέποτε διὰ τοῦτο ἐνόησε νὰ ζωγραφίσῃ καὶ τὰς αἰσχροὺς χυδαιότητας τῆς ζωῆς. Αἱ περιστεραὶ καταβιβρώσκονται ἀπὸ φρικτὰ τινα ζωῦρα, τὰ ὅποια λυμαίνονται μεγάλως τὴν λευκότητα τῶν πτερῶν των. Οὐδέποτε ὅμως ὁ καλλιτέχνης ἐφαντάσθη καὶ νὰ τὰ παραστήσῃ περιπατοῦντα ἐπὶ τῶν πτερύγων των. Οἱ φθειρὲς δὲν ζωγραφοῦνται· ἀρκεῖ ὅτι εἶνε γνωστὴ ἡ ὑπαρξίς των.

Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν πρὸς τιμὴν τῆς δυστυχοῦς πατρικῆς καρδίας, ἣτις ὑπέ-

κειτο εἰς πάρα πολλὰς παρεκτροπὰς, ὅτι οὐδαὶς ἐχάρη εἰλικρινέστερον, οὐδ' ἐνηθρύνθη τόσον διὰ τὰς ἐπιτυχίας ταύτας τοῦ Δυμᾶ υἱοῦ, ὅσον Δυμᾶς ὁ πατήρ.

Ἀπὸ τοῦ 1851 μέχρι τοῦ 1858 ὁ Δυμᾶς υἱὸς διήνυσεν ἑπτὰ ἐτη ἐργασίας ἀνευδότητου μετὰ καρτερίας μοναδικῆς. Ὅπως ὁ Ἰακώβ παρὰ τῷ Λάβαν, ἠγάπα μίαν μνηστὴν, καὶ ἔμεινε πιστὸς εἰς αὐτὴν δι' ἑπτὰ ὄλων ἐτῶν. Εἰς ἀμοιβὴν τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς λατρείας του ἡ μνηστὴ αὐτῆ ἐπὶ τέλους τῷ παρεχωρήθη. Ἦτο ἡ Δόξα.

Ἐκτοτε μνηστὴρ καὶ μνηστὴ συνώκησαν κάλλιστα, καὶ ὁ Δυμᾶς, υἱὸς, ἔλαβε παρ' αὐτῆς πολλὰ μειδιάματα καὶ φιλήματα· ἀλλὰ τὰ τρυφερότερα τῆς θὰ ἦσαν, νομίζω, τὰ μετὰ τὴν «*Πριγκίπισσαν Γεωργίαν*», διότι καὶ ἡ Δόξα εἶνε γυνὴ καὶ ἀγαπᾷ τὰ πολυτίμα πράγματα, ἡ δὲ «*Πριγκίπισσα Γεωργία*» ἔχει τὴν συνοχὴν καὶ τὸ ἀκτινοβόλον ἀδάμαντος ἀνευ κηλίδος. Διὰ τῆς «*Ξένης*» ὁ Δυμᾶς ἐπάτησε καὶ τὴν σκηνὴν τῆς «*Γαλλικῆς Κομωδίας*», ἣτις ἀντήχησεν ἀπὸ τὰς ἐκτάκτους ἐπευφημίας, καὶ ἀπέκτησε φήμην, ἥς δικαιοῦνται ν' ἀντιποιῶνται ἐν μέρει καὶ οἱ ἀξιόλογοι ἠθοποιοὶ τοῦ *Γαλλικοῦ Θεάτρου*.

Ὁ υἱὸς Δυμᾶς δὲν γράφει ποτὲ σκηνάριον, ἥτοι προσχέδιασμα τῶν σκηνῶν τοῦ δράματος. Ὅθεν καὶ μεγάλως ἐξεπλάγη ὁ πατήρ του, ὅτε τὸν εἶδε νὰ γράφῃ τὰς πράξεις χωρὶς προηγουμένου νὰ διαγράψῃ τὸ σχέδιόν του «ἐπὶ τοῦ χάρτου».

Ἀφ' οὗ τὸ θέμα ὠριμάσῃ ἐν τῇ κεφαλῇ του, ὁ Δυμᾶς λαμβάνει τὸν περίφημον κυανοῦν του χάρτην, ὀρίζει ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν τῶν φύλλων, εἰκοσιπέντε φύλλα διὰ τὰς πρώτας πράξεις, εἴκοσι διὰ τὴν τελευταίαν, καὶ γράφει! Γράφει ὅλην τὴν ἡμέραν, ἕως νὰ τελειώσῃ τὸ δρᾶμα, ἢ νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ περιστατικόν τι.

Ἐσταμάτησε τρεῖς μῆνας μετὰ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης πράξεως τοῦ *Demi-Monde*, καὶ τρεῖς ἐβδομάδας εἰς τὴν τρίτην πράξιν τῆς «*Ξένης*». Ἐνῆρτε φθάνει εἰς τὸ τέλος διὰ μίας, ὅπως εἰς τοὺς «*Δάντισσες*», τοὺς ὁποίους ἐτελείωσεν εἰς τρεῖς ἡμέρας, τουτέστι: πεντήκοντα χιλιάδας φράγκα καθ' ἡμέραν! Ἐργάζεται δὲ πάντοτε, καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐνόησῃ τις, ἕκαστον ἄτομον διερχόμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, οἰονδήποτε περιστατικόν τοῦ καθημερινοῦ βίου, καὶ τὸ πλέον μικρόν, εἶνε δι' αὐτόν πηγὴ παρατηρήσεως καὶ μελέτης.

Ἐως ἐδῶ ὁ λόγος ἦτο περὶ τοῦ καλλιτέχνου. Ὅσον διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ βίος αὐτοῦ εἶνε ἀπλούστατος. Ἐνυμφεῦθη γυναῖκα εὐγενοῦς καταγωγῆς, εὐφυστάτην καὶ πλήρη ἀφοσιώσεως εἰς αὐτόν, προτερήματα, εἰς τὰ ὅποια ἡ λεπτότης τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς καρδίας της προσθέτει ἄπειρον ἀξίαν.

Ἄ Δυμᾶς ἔχει δύο θυγατέρας, ὧν ἡ μὲν πρῶτη ἔσται ποτὲ ἢ ἑρασιμιώτερα Παρισινή, ἢ δὲ νεωτέρα θὰ γείνη ἴσως ποτὲ Γεωργία Σάνδ.

Ἄ Δυμᾶς δέχεται ἐπισκέψεις οἰκογενειακάς, ἐν αἷς διασώζει καὶ ἐπιδαφιλεύει περὶ ἑαυτὸν ὄλην τὴν λαμπρὰν στρωμυλίαν τῆς νεότητός του. Ἐφέτος (1880) δ' ἀρχίζει νὰ συμπαραλαμβάνῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ τὴν δεσποινίδα Κολέττη. Τὴν θυσίαν ταύτην ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν ἡ πατρικὴ φιλοστοργία.

Ἄ Δυμᾶς εἶνε φίλος ἀσφαλῆς καὶ πολλῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων εὐεργέτης. Τρυφερός δὲν εἶνε, εἶνε ὅμως ἀγαθός, καὶ ἔχει εἰς ὑπατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένον τὸ ἔμφυτον αἶσθημα νὰ προστατεύῃ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῆς προστασίας, προθύμως δ' ἐπιδαφιλεύει τὴν συμβουλήν ἢ τὴν συνδρομήν του εἰς τοὺς ἐμπιστευομένους εἰς αὐτόν.

Μόλις ἔχω ἀνάγκην νὰ ψαύσω θέμα λίαν λεπτόν, τὰς γυναῖκας. Ἄ Δυμᾶς εἶνε ἀληθῶς φίλος τῶν ἀλλὰ τὰς θέλει φρονίμους χάριν τῆς εὐτυχίας καὶ αὐτῶν καὶ ἡμῶν. Περί τῆς εὐφυΐας τῶν ὀλίγων φροντίζει. Διὰ νὰ τὰς ἀγαπήσῃ, πρέπει νὰ εἶνε ὠραῖαι, ἀγαθαὶ καὶ ἐνάρετοι.

Μόνον, λέγει, ὅταν ἔχωσι τὰ προσόντα ταῦτα, εἶνε ἀνώτεραι ἡμῶν· διότι τί ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ὑπεροχώτερον ψυχῆς καθαρᾶς ἐν σώματι τελείῳ; Ω.

Ἡ ΑΝΘΡΩΠΟΧΕΛΩΝΗ

Ἔως τώρα ἐγνωρίζαμεν ἀνθρωπίτους ἰχθύας, ἀνθρωπίτους ὄφεις, ἀνθρωπίτους κύνας, καὶ πολλὰ ἄλλα τέρατα παρόμοια, ἀλλὰ περὶ ἀνθρωπίτης χελώνης ἢ ἀνθρωποχελώνης οὐδεὶς ποτε ἤκουσέ τι μέχρι τοῦδε. Καὶ τὸ τέρας ὅμως τοῦτο ὑπάρχει σήμερον ἐν τῷ Βάττελ-Κρῆκ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὁ ἐκ Χικάγου ἀνταποκριτῆς ἀμερικανικῆς τιнос ἐφημερίδος περιγράφει ὡς ἐξῆς τὸ νέον τοῦτο τέρας, ὅπερ προσεχῶς θέλει ἐκτεθῆ ἐν Νέα Ἰόρκη.

Τὸ σῶμα τοῦ τέρατος τούτου εἶνε κοντόν, παχὺ καὶ πλατὺ, ἐννοεῖ ὅ,τι λέγει τις πρὸς αὐτὸ, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀρκετὴν νοημοσύνην, ὥστε νὰ κάμνῃ καὶ λογικὰς ἀπαντήσεις, καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζει σχεδὸν πρὸς τὸν ἵππον καὶ τὸν κύνα, οἵτινες ἐννοοῦσι τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου τῶν, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ὁμιλήσωσιν.

Αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του εἶνε βραχύτατοι, αἱ δὲ χεῖρες ἔχουσιν ἀνεστραμμένην τὴν παλάμην, καὶ ἀντὶ δακτύλων φέρουσι πτερύγια νηκτικά. Καὶ οἱ πόδες δ' ἔχουν σχῆμα νηκτικῶν πτερυγίων.

Ὅταν θέλῃ νὰ κινήθῃ, σηκώνει διὰ μιᾶς τὴν χεῖρα καὶ τὸν πόδα τῆς μιᾶς πλευρᾶς, καὶ ἔπειτα τῆς ἄλλης, καὶ τὸ βᾶδισμά του εἶνε ἐν γένει ἀπαράλλακτον ὡς τὸ τῆς χελώνης. Οἱ ἀνευνοήματος λόγοι, ὅσοι καταπίπτουσιν ἐνίοτε ἐκ

τοῦ στόματός του, εἶνε βραδεῖς καὶ μετροημένοι, ὅπως καὶ ὄλα τὰ κινήματά του. Τὸ δέρμα δὲ τῶν πτερυγίων καὶ ὄλου τοῦ σώματος εἶνε κίτρινον καὶ πλάδαρον ὡς τὸ τῆς χελώνης· ἢ δὲ ῥάχιδος του καλύπτεται ἀπὸ μικρὰ τινα δερμάτια, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ φύλακός του, παχύνονται καὶ σκληρύνονται βαθμηδὸν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, καὶ ἀναμφιδόλως θέλουσιν ἐπὶ τέλους μεταβληθῆ εἰς χελώνιον, ἥτοι εἰς ὄστρακον χελώνης.

Τὸ τέρας ἔχει νῦν ἡλικίαν 32 ἐτῶν. Ἡ κεφαλὴ του φαίνεται ὡς συνέχειά τις τοῦ λαιμοῦ, καὶ ἀπολήγει εἰς ὄζυ, ὅπως ἡ κεφαλὴ πολλῶν ὄφειων, ἢ δὲ μορφή του εἶνε ὄλως πλατεῖα. Οἱ ὀφθαλμοὶ του βλέπουσιν ἐξ ὑπαμιοῖθς πρὸς τ' ἀριστερὰ καὶ τὰ δεξιὰ, εἶνε δὲ ἀεικίνητοι. Τὸ ὄπισθεν τοῦ κρανίου του, ὅπερ εἶνε κᾶθετον εἰς τὸν τράχηλόν του, φέρει τρίχας μελαινας καὶ τραχειάς, τρίχας ὅμως εἰς τὸ πρόσωπον δὲν ἔχει. Ἡ ῥίς εἶνε ὁμοία μὲ τὴν τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ τὸ στόμα, διεσχιζμένον ἀπὸ τῆς μιᾶς παρειᾶς μέχρι τῆς ἄλλης, φέρει ἰσχυρὸν ἔρκος ὀδόντων, ὑπερμεγέθης δὲ γλῶσσα κρέμαται ἀπὸ τὸ ἀείποτε ἀνοικτὸν τοῦτο στόμα του.

Ἄ Σαμουὴλ Κήνε (οὕτως ὀνομάζεται τὸ τέρας τοῦτο) εἶνε συνήθως εὐάγωγος καὶ ἡμερος, ἀλλ' ἐνίοτε ἔχει καὶ αὐτὸς στιγμάς, καθ' ἃς ὀργίζεται.

Οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του εἶνε εὐκατάστατοι, ἀλλὰ δὲν ἐπραξάν ὅμως τίποτε ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸν ἀφήσαν δὲ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ κόσμου.

Ἡ φρικώδης του δυσμορφία αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὸ ὅτι ἡ μήτηρ του ἐτρόμαξε πολὺ ἡμέραν τινὰ, ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ τοκετοῦ. ***

Γνωῖμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

426.

Ἡ πᾶν καινὸν δορυφοροῦσα χάρις καὶ ἡ ἕξις ἢ μακρὰ ἀντίθετοι φαίνονται. Ἐν τούτοις ἀμφοτέραι ἐπίσης ἀποκρύπτουσιν ἡμῖν τῶν ἡμετέρων φίλων τὰ ἐλαττώματα.

427.

Οἱ πλείστοι τῶν φίλων καθιστῶσι βδελυκτὴν τὴν φιλίαν, καὶ τῶν θρησκῶν οἱ πλείστοι καθιστῶσι βδελυκτὰ τὰ τῆς θρησκείας.

428.

Εὐκόλως ὁ ἄνθρωπος παραβλέπει τὰ ἐλαττώματα τῶν φίλων αὐτοῦ, τὰ μὴ καθαπτόμενα τῶν συμφερόντων αὐτοῦ.

429.

Αἱ ἐρωτόληπτοι γυναῖκες συγχωροῦσι μᾶλλον τὰς ἀπερισκεψίας τὰς μεγάλας, ἢ τὰς ἀπιστίας τὰς μικράς.